

Berlinmúrurinn

BERLINMÚRURINN SKILTI EURO- PEARAR Í 28 ÁR

Í 28 ár stóð Berlinmúrurinn uppi sum sýmbolið uppá það kalda kríggið og býtið av tí demokratiska og kommunistiska Europa. Leygardagin 9. november eru tað 30 ár síðan, Berlinmúrurinn fall, og fallið var byrjanin til endan av kalda krígunum. Vit fara her at tríva í nøkur søgulig viðurskipti fyri at skilja, hví Berlinmúrurinn yvirhøvur bleiv bygdur í 1961

PÆTUR HJALMAR EVENSSON

Aftaná seinna verðinskríggj í 1945 verður tað sundurbumbaða Týskland býtt millum tey fyra stórveldini USA, England, Frankariki og Sovjetsamveldið. Eingilsmenn fáa meginpartin av Norðurtýsklandi, amerikanarar fáa stóran part av Suðurtýsklandi, meðan fransmenn fáa vestara partin av Suðurtýsklandi. Hesar triggjar zonurnar eru tað, sum seinni blívur til Vesturtýskland (BRD). Sovjetsamveldið, sum er kommunistiskt, fær so eystara partin av Týsklandi, sum seinni verður til Eysturtýskland (DDR).

Býtið millum stórveldini hevur við sær, at tann kulturelt kendi risabýurin Berlin nú liggur langt inni í tí russiska sektorinum. Av psykologiskum

grundum góðtaka vestanveldini ikki, at Berlin skal blíva ein partur av eystursektorinum við russiska Josef Stalin sum forseta. Við Churchill og Truman á odda krevja vestanveldini á toppfundi í Potsdam, at Berlin skal blíva eitt serligt øki í russiska sektorinum.

Teir koma til loysnina, at Berlin eisini skal býttast sundur í fyra partar millum tey fyra stórveldini. Vestanveldini fáa hvør sín fjórðing, og Sovjet varðveitir valdið í eystara partinum av Berlin.

Stalin er so mikið snildur, at hann aftur fyri krevur, at markið til sovjetska sektorin av Týsklandi skal flytast eitt sindur vestureftir. Tí rykkir hann inn í Harzen, sum liggur mitt í Týsklandi, og harvið verður støddin á sovjetska sektorinum víðkað nakað.

Við tíðini verður amerikanski, franski og eingilski parturin av Berlin umtalaður sum Vestur-

berlin, og sovjetski parturin verður kallaður Eysturberlin.

Hvør sítt gjaldoyra

Teir triggir sektorarnir hjá fransmonnum, amerikamonnum og eingilskmonnum byrja so við og við at samstarva. Í 1948 kemur ein valutareformur, soleiðis at sama gjaldoyra verður galdandi í hesum trimum sektorunum - nevnliga D-markurin.

Frá sovjettiskari síðu er tað ikki talan um at lata hendan fjórða sektorin í Týsklandi samstarva við hinar triggjar partarnar. Og teir vilja so slett ikki viðurkenna D-markin, sum ikki passar til kommunistisku skipanina hjá Sovjet. Teir vilja hava sítt egna gjaldoyra, og hetta verður til ostmarkin, sum hevur nógv lægri relt virði enn D-markurin.

Valutareformurin býtir Týsk-

land økonomiskt og politiskt í tveir partar, og her frá byrja trupulleikarnir partanna millum veruliga at vísa seg.

Stríðið harðnar og luftbrúgvinn kemur

Stalin byrjar at angra, at hann gav vestanveldunum hvør sín part av Berlin. Hann vil hava tamarhald á øllum Berlin sjálvur og roynir tí at fáa vestanveldini at uppgeva býin onkursvegna. Berlin verður skjótt karmur um nógvan ófrið, og eitt ótroyttligt innanhýsis stríð millum vestanveldini og eystanveldið byrjar nú av álvara.

Ein summarmorgun í 1948 verða allar forsýningslinjur til Vesturberlin stongdar, soleiðis at hvørki lastbilar ella tok sleppa gjøgnum Eysturtýskland og inn í Vesturberlin við teimum vørunum, sum vesturberlinarum

tørvar. Vesturberlin plagar annars at fáa sínar forsýningar frá býum sum Hamburg, Frankfurt og München, sum allir eru í Vesturtýsklandi. Við hesum átakinum roynir Stalin at minka um lívsgóðskuna hjá vesturberlinarum.

Men vestanveldini svara aftur við einari heilt ótrúligari loysn. Tey innføra eina sokallaða luftbrúgv, soleiðis at forsýningarnar koma inn í Vesturberlin við flogførum heldur enn við bil- og tokferðslu. Øll tøk flogfør verða útkommanderað og stationerað í teimum trimum býunum Hamburg, Frankfurt og München. Úrslitið er, at vesturberlinararnir fáa sínar vørur hvønn einasta dag við flogførum, sum lenda triðja hvørt minutt í Vesturberlin.

Luftbrúgvinn kemur óvart á

